

me je svojim nikad željenim potomstvom: podnosio sam: odrekao sam se molitve i odbijao sve što je od nje dolazilo. Kada bi mi se dogodilo da odem u džamiju, umesto da ispunim pet molitvi, počinjao bih da razradujem veoma komplikovane planove kako da izadem iz te situacije u kojoj nikao nije bio sretan. Danas priznajem da sam imao želju da ubijem. Ali činjenica da sam na svetom mestu imao rđavih misli, na mestu vrline i mira, uzbudivala me je. Razmotrio sam sve mogućnosti savršenog zločina. Ah, bio sam zaoljali slab. A zlo ne dopušta slabost. Zlo crpi svoju snagu iz opredeljenja koje se ne osvrće unazad, ne koleba se. A ja, ja sam sumnjao. U vreme kada se u zemljii raširila epidemija tifusa pokušao sam da potpomognem njegov ulazak u kuću. Tvojoj majci i sestrami nisam dao vakcinu i ostale lekove koje su nam delili. A ja sam ih gutao; bilo je potrebno da ostanem živ kako bih njih sahranio i novu započeo svoj život. Koji kukavičluk, koja beda! Slučaj i sudbina udaljile bolest od kuće. Tifus je pogodao naše najbliže susede, obilazio našu kuću nastavljajući svoje delo smrti. O, kćeri moja, stidim se ovoga što ti govorim. Ali u ovom svetom noći u nama se istina pokazuje, uz naš pristanak ili bez našeg znanja. Moraš me slušati makar ti to nanosilo bol. Neka vrsta prokletstva se ustalila u porodici. Moja braća su spletkarila koliko su mogla. Zavetovali su mi jedva prikrivenu mržnju. Njihove reci i izrazi ljuboznati su me izbezumljivali. Nisam podnosiо njihovo licemerstvo. U suštini, kada bih se osamio u džamiji, moj duh bi počinjao da radi iste ideje kao i njihov. Na njihovom mestu bih verovatno imao iste misli, iste želje, istu ljubomoru. Ali, samo su na moje bogatstvo bili ljubomorni a ne i na moje kćeri. Naspi mi malo čaja, dugaće biti noć. Navuci zavesu; možda će se manje čuti taj ludak što se dere. Religiju treba proživljavati u tišini i sabranosti, a ne u ovom glamu koja se nikako ne dopada Andelima Sudbine. Shvataš li koji posao treba da obave u razmaku od nekoliko sati? Očistiti! Uspostaviti red! U svakom slučaju, efikasni su. Osećam da su prisutni u ovom prostoriji. Pomažem im u čišćenju. Želeo bih da odem čist, opran od ovog srama koji sam u sebi nosio dobar deo života. Imao sam ambiciju kada sam bio mlađ: putovati, otkrivati svet, postati muzičar, imati sina, biti njegov otac i prijatelj, posvetiti se njemu, pružiti mu sve šanse da ostvari svoja stremljenja. . . Hranio sam se ludom nadom, do opsesije. Tu nadu nisam mogao nisakim podeliti. Tvoja majka nije imala nijednu želju. Ugašena. Uvek je bila ugašena, uvela. Da li je i jednog dana bila sretna? Još uvek se to pitam. A ja nisam bio čovek koji joj je mogao pružiti sreću, koji ju je mogao razveseliti. Ne, i sam sam bio ugašen; bio sam okružen nekom vrstom prokletstva. Odlučih da nešto preduzmem. Samo mi je dolazak sinu mogao doneti radost i život. I ideja da začnem to dete, čak i protiveći se božiljkoj volji, promenila mi je život. U odnosu na tvoju majku i sestre i dalje sam bio isti. Ravnodušan i bez veće popustljivosti. Ali, bio sam bolje sam sa sobom. Više nisam išao u džamiju da razradujem planove o uništenju. Pravio sam druge planove, kako bih ti obezbedio najbolje, kako bih sanjario misleći na tebe. Zamišljao sam te visokim i lepim. Najpre si postojala u mome duhu, zatim došavši na svet, napustila si stomak majke ali ne i moj duh. U njemu si ostala čitavog tvog života, do ovog poslednjeg vremena. Da, zamišljao sam te visokim i lepim. Nisi visoka a lepota ti je zagonetka. . . Koliko je sati? Ne, ne reci mi, uvek sam znao koliko je sati, čak i kada spavam; mora da je tri sata i nekoliko minuta. Biće da su andeli već obavili polovinu posla. Uvek idu udvoje. Pogotovo za prenos duše. Ustvari, jedan se postavi na desno drugi na levo rame i u istom zamahu, laganim i dražesnim pokretom ponesu dušu ka nebu. Ali, ove noći oni čiste. Nemaju vremena da se bave poslednjim dathom jednog starca. Imam još nekoliko sati da pričanje, do izlaska sunca, posle prve dnevne molitve, kratke molitve, samo toliko da se pozdrave prvenci svetlosti. . . Ah!, pričao sam ti o tom rođenju. . . Kakva radost, kakva sreća. Kada me je babica pozvala da utvrdim da je tradicija potpuno poštovana video sam, nisam zamislio ili mislio, već sam video u njenim rukama dečaka a ne devojčiku. Već sam bio obu-

zet ludilom. Nikada u tebi, ni na tvome telu nisam video znake ženstvenosti. Zaslepljenost je morala biti potpuna. Šta mari sada. U sebi, za većnost, čuvam divnu uspomenu na tvoje rođenje. Naizgled sam nastavio da budem ono što jesam: bogati trgovac, ispunjen tim rodenjem. Ali u suštini, u mojim samotnim noćima suočavao sam se sa nepodnošljivom slikom čudovišta. Oh!, odlazio sam i dolazio, normalno, ali unutra u meni zlo je uništavalo moje moralno i fizičko zdravlje. Osećanje greha, zatim krivice, a onda straha. Sve sam to nosio u sebi. Sviše veliki teret. Ovdvratio sam se od molitve. Nedostajala mi je hrabrost. A ti si rasla u odeći do svetlosti, mali princ, dete bez onog jednog detinjstva. Nije dolazio u obzir da se ustukne i sve razotkrivi. Nemoguće je platići dug istini. Isti, moj sine, moja kćeri, niko je neće spoznati. Nije to jednostavno. Čudno je kako nas približavanje smrti čini lucidnim. Ovo što ti ovegovorim ne dolazi iz mene, ja to čitam, odgonetam na belom zidu na kojem su andeli. Vidim ih. Treba da ti kažem koliko sam mrzeo tvoju majku. Nikad je nisam voleo. Znam da ti

katarza

subotin živanka

*Iscedi svoje sokove
Budi njegovova ruka
I suva drenovina.*

*Svrsishodne kapi
neka uzmu žedni
a ostalo čuvali u riznici
Svojoj*

*I bićeš spremam
da ponovo upijaš
Ljude, Nebo i
Svoju novu
Živu vodu.*

*Oči vidaju
rane od sumnji
Oči*

*Glas
melem
prolazi nečujno kroz žice
daljine
i ulazi
u vrele uši
Ljudi — ratnici!
Još postoje ČOVEK DOSTOJAN*

*Čoveče
uzoraću Ti njivu
a Ti
sedi sa mnom
i popij
jednu rakiju.*

Bela velika kuća pada

*Geni nevidljivi
teku u venama deteta*

*Sećanje me posećuje u snu
A Ti
zadrži pogled
u jednom trenutku
na zapanjenom grobu mog Oca.*

*MUNJE NA CRVENOM NEBU
Dva crnca na prozorima, čute
Muzika
Proza, knjige
Crnjački
Živeo je davno u Londonu
i gledao*

MUNJE NA CRVENOM NEBU

*Želim da čujem čoveka
tražim da mi još jednom pruži ruku
da ne potonem
dok ne sagradim Brod
Jedan čovek putuje u svet
Žedna sam i gledam*

MUNJE NA CRVENOM NEBU

se dešavalo da se upitaš je li ikada postojala ljubav između tvoga oca i majke. Ljubav! Naša književnost, posebno poezija, slavi ljubav i hrabrost. Ne, čak ni nežnost. Dogadalo mi se da potpuno zaboravim da postoji, da zaboravim njeni ime. Jedino mi je, ponekad, potpuni zaborav omogućavao da podnosim ostalo. Ostalo su suze-vidiš, bila je toliko sramežljiva da je plakala u tišini: priznajem joj bar tu dobru osobinu; suze bi tekle niz njene obraze a da na licu nije bilo ni najmanjeg izraza — dakle, tih suze, a onda to lice uvek isto, neodređeno, ravno, glava zabradena maramom, i ona sporost s kojom se kretala, jela; nikada smeha ili osmeха. A tvoje sestre, sve su ličile na nju. Počinjem da besnim; osećam da me obuzima nemir, moram prestat da pričam o toj porodici. Tebe sam voleo onoliko koliko sam druge mrzeo. Ali je ta ljubav bila teška, nemoguća. Začeo sam te u svetlosti, unutar njoj radosti. U jednoj noći bar telo tvoje majke nije više bilo grobnički ili hladni ponor. Ozivjelo je pod toplinom mojih ruku, postalo mirišljavi vrt; po prvi put oteo joj se krik radosti ili zadovoljstva. U tom trenutku sam znao da će se iz tog zagrijanja roditi izuzetno dete. Verujem mnogo u misli koje nas obuzimaju i u njihov uticaj, u trenutku kada preduzimamo neko značajno delo. Odlučio sam da, od te noći, budem pažljiv prema tvojoj majci. Trudnoća je protekla normalno. Jednog dana, kada sam se vratio kući zatekao sam je kako podiže natovaren sanduk. Pohitao sam da je sprečim u tome; bilo je to rizično za dete svetlosti koje je nosila za mene. Razumećeš da nakon porodaja nisam pokazivao nikakvu posebnu pažljivu prema njoj. Naši odnosi satkani od čutanja, uzdaha i suza nastavili su svojim uobičajenim tokom. Mržnja, stara mržnja, nema, unutrašnja ugnezdzila se kao i ranije. Sve vreme sam bio sa tobom. A ona, teška i debela, zatvarala se u svoju sobu i više nije govorila. Mislim da je to uznemiravalo tvoje sestre koje su bile prepustene same sebi. Posmatrao sam uspostavljanje drame. Igrao sam igru ravnodušnosti. U stvari, nisam se pretvarao. Doista sam bio ravnodušan, osećao sam se strancem u toj kući. Ti si bila moja radost, moja svetlost. Naučio sam da se staram o detetu. To se kod nas ne radi. A ipak, smatrao sam te za polu-siroče. Nakon obrezivanja i maskarade počeo sam da gubim glavu. Moja strast beše zatrovana sumnjom. Sada sam se ja osamio, potonuo sam u čutanje. Veselo i bezbrzno dete, išla si iz sobe u sobu. Izmišljala si igre; uvek sama; dešavalo ti se čak da se igrasa sa lutkom. Prerušavala si se u devojčicu, zatim u bolničarku, u mamu. Volela si prerušavanja. Koliko puta sam te morao podsetiti da si mali muškarac, dečak. Smejala si mi se u lice. Rugarala si mi se. Slika koju sam imao o tebi se gubila, zatim mi se vraćala pomučena tvojim igrama. Veter ju je podizao kao prekrivač prebačen preko nekog trezora. Jak veter ju je odnosi. Ti bi se tada pojavitivala smetna, izludena, zatim bi pronalazila svoju vedrinu. . . Količko mudrosti u tom malom telu koje je izmicalo svakom milovanju. Sećaš li se mojih zebnji kada si se igrala nestajanja? Sakrila bi se u sanduk od bojenog drveta kako bi umakla božjem pogledu. Otkako smo te naučili da je bog svuda, da sve zna i sve vidi, izvodila si svakojake akrobacije kako bi se oslobođila njegovog prisustva. Plašila si ga se ili si se pretvarala, više ne znam. . .

Njegove oči se sklopile nad ovom sumnjom. Njegovoagnuto lice bilo je uz moje. Spavao je. Nadzirala sam njegov dah. Njegovo slabo disanje je jedva pomeralo debeli prekrivač od bele vune. Vrebala sam, čekala sam poslednji dah, zadnji uzdizaj koji oslobođava dušu. Misnila sam da treba odskrnuti prozor kako bismo je pustili da ode. U trenutku kada sam se spremala da ustanam, obesio mi se o ruku. Zadržavao me iz dubine svoga sna. Nanovo sam bila zatočenica jednog od njegovih planova. Obuzimalo me je osećanje nelagodnosti i straha. Bila sam uhvaćena u kandže samrtnika. Svetlost sveće je slabila. Jutro se lagano približavalo s neba. Zvezde su bledele. Misnila sam tada na ono što mi je pričao. Kakav sam mu oproštaj mogla dati? Oproštaj srca, razuma ili ravnodušnosti? Srce već beše dosta otvrdnulo; malo čovekoljublja kojeg je još u njemu ostalo čuvala sam za rezervu; razum me je već sprečavao